

LA DEVANTERA

QUINZENARI CATALANISTA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: ASSOCIACIÓ POPULAR CATALANISTA; ESCUDILLERS BLANCHS, 8, 1^a

LO QUE VOLEM

«Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que s'ian catalans tots los que a Catalunya desempeyinn càrrecs públics: volem Corts catalanes, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sinó toí lo que 's refereixi a la organizació interior de nostra terra: volem que catalans s'ian los jutges y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plets y causas: volem ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volem en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espanyol, per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa, y establint que la reserva regional forosa presti servey tant sols dintre de Catalunya.» (Del manifest de la «Unió Catalanista» de 16 de Mars de 1897).

Catalans Ilustres

Molts son els qui per curiositat ó per estudis historics han visitat algunes vegades la galeria de catalans ilustres que hi ha en els corredors de la casa de la ciutat de Barcelona. La primera impressió que causa al visitant després d'haver seguit ab la vista tots aquells quadros es la de que resulta una colecció massa petita si 's té en compte que l'història de Catalunya fa esment d'una infinitat de personatges catalans que per ses eminents virtuts mereixen d'una manera molt especial l'admiració de la posteritat. Verdaderament desespera 'l veure la calma ab que 's ho pren l'ajuntament, col·locant per lo regular un parell de retrats nous cada tres o quatre anys. Així es que en l'actualitat sols n'hi ha vinticinç ó vintisis, la major part d'ells pertanyents a l'història moderna, lo que no deixa d'esser un altre defecte, perquè les millors glories de nostra terra son les d'aquells temps venturosos, de l'història antiga, en que la personalitat de Catalunya era de tothom reconeguda y de tot lo mon respectada.

Un dels primers que 's presenten a la vista es la figura majestuosa del compte Ramon Berenguer primer, anomenat lo *Vell* ja desde sa juvenesa, per sa gran prudència y esperit de justícia, a qui 's deu la promulgació del llibre dels *Usatges* del que podem enorgullir-nos, ja que fou lo primer còdex que 's escrigué a Europa desde la caiguda del imperi carlovingi, y constitueix, podriam dir, l'obra fonamental de l'història catalana, perquè es una recopilació de tots los usos y costums de nostra terra, regulats ab lo bon sentit y criteri practich propi de la rassa, ab tanta justesa que encara avuy, després de 900 anys y en mitj de una llegislació nova, poden aplicarse la major part de ses lleys en les qüestions entaulades devant dels tribunals de justícia.

Devant d'ell, una altra figura de les de mes relleu, lo brau almugàver en Ramon Muntaner, de qui no 'n coneixem mes història que alguns episodis relacionats ab les gestes dels reys Jaume I el Conquistador y Pere III lo Gran. Mes si no 's coneix gaire sa vida no hi ha mes que llegir la crònica per ell escrita referent als fets historics de son temps, pera conèixer perfectament la personalitat del autor; son estil planer, franch y ple de vida, transparenta la senzillesa y dignitat de son caràcter y sos sentiments d'humanitat. Quatre passes mes enllà 's veu un altre guerren, en Guillelm Ramon de Moncada, que vestit ab casco y cota de malla y l'espasa a la ma ens porta a la memoria aquells temps ja bastant llunyans en que les armes catalanes surtién victorioses a tot arreu, donant pas a la civilització representada pel penó de les quatre barres. Al considerar ses faysons adustes d'home de guerra sembla inverosímil que en el concell que 's reuní a Saragossa per la mort del monarca ell fos el primer de defensar y alabar desinteressadament, perquè en efecte era digne d'alabansa, al seu propi enemic, al meteix compte que l'havia desterrat, abnegació sublim de les que hi ha pòchs exemples.

A poca distancia 's distingeix notablement en Fivaller, que cubert ab la purpura gramalla insignia de la dignitat de conceller de Barcelona, està girat de cara al saló sessions en actitud de renyar, com si estigués indignat de veure en que ha vingut a parar l'honradíssim Concell de Cent, a quina gloria ell fou un dels que més contribuiren.

Y si aquests 'se distingiren per la grandesa de sos actes exteriors, per l'energia de sa voluntat de ferro y per ses épiques gestes, al costat d'ells n'hi ha un altre d'aspecte humilíssim, pero de una grandesa d'ànima que deixa admirat als historiadors, sant Ramon de Penyafort, fundador d'aquella ordre admirable que 's dedicà exclusivament a la redempció dels catius que habien caygut en poder de la gent musulmana. Cara a cara n'hi ha un altre que 's distingi per un sentiment anàlech. Si 'l fundador mercenari dedicà sa vida al deslliurament dels homes oprimits, el somni daurat d'aquest altre fou la redempció de tot un poble. Facilitment se comprén que parlém d'en Pau Claris, quin nom dedriam tenir sempre present els qui 'ns preocupem de la sort de nostra Catalunya.

A quantes reflexions se presta la contemplació d'aquells quadros! Quantes consideracions pot fer el qui compara la grandesa del passat ab la misèria actual!

Aquells héroes parlaven nostra meteixa llengua, pensaven com nosaltres, eren nostres antepassats, que 'ns ensenyaren ab l'exemple l'camí que nosaltres, y nostres fills hem de seguir. Perque, donchs entre mitj de la tristesa de nostra actual situació, no hem de entreveure un raig d'esperansa? Y desseguida nostres llavis repeteixen de cor aquells versos de la famosa *Oda a la Patria* del poeta Aribau, que també 's trova allà, en un lloch preminent de la galeria de catalans ilustres:

Plaume encara parlar la llengua d'aquells sabis
Que ompliren l'univers de llurs costums é lleys.
La llengua d'aquells forts que acataren los reys
Defengueren llurs drets, venjaren llurs agravis.

N'hi ha dos mes, que es una llàstima que 'ls hajin colocat en els mes amagats recons de la galeria, essent així que per la notabilitat deurién figurar en primer rengle: l'un es el músich-poeta compositor de les *Flors de Maig* y 'ls *Pescadors*, que pot considerarse com l'ànima del renaixement artístich de Catalunya, y l'altre es en Balmes; a qui la ciencia regoneix la categoria de eminència filosòfica. La jurisprudència hi té també una digna representació en Fontanella, l'renaixement literari en en Piferrer, en Milà y Fontanals y en Frederich Soler, les armes en el general Manso y en Requesens, la ciencia en en Monturiol, etc.

Altres n'hi ha que tot y essent mereixedors d'aquet honor, no obstant sos mèrits no arriuen pas a nivellarse ab los d'alguns catalans meritíssims que encara no tenen lloch en la colecció de la ciutat. Sobre tot n'hi manquen tres qu' en el firmament de les glories historics de Catalunya (valga la comparació) son astres de primera magnitud quin resplandor es tan gran, tan enlluernador, que sobrepuja a tots los demés. Per 'xo opinem que sense mes tardansa hauria de procurar nostre ajuntament la colocació dels respectius retrats en la galeria, perquè la sola dilació constitueix

un agraví a sa memoria y una imperdonable ingratitut del poble de Barcelona. Aquests tres que hi trovem a faltar son un poeta, un sabi y un polítich. El poeta més gran de nostra terra y un dels mes llorejats del mon es el malaguanyat autor del *Canigó* y l'*Atlàntida*. El sabi es en Ramon Lull, (1) que ha meregut el nom de *doctor il·luminat* per sa claríssima intel·ligència que sapigué abarcar totes les branques del saber humà.

Y el polítich.... jahl! el polítich mes sa y mes digne que ha tingut Catalunya, no hi ha dupte, fou lo darrer conceller en cap, l'invicte capdill de la Coronela en Rafel de Casanova, que estimà tant a la seva patria, que fins donà la vida per ella.

BONAVENTURA RIERA

DEFENSANTNOS

Soch dels que m'agrada més aplaudir que xiular, pero devegades van les coses tant malament, se veu tanta despreocupació pel mon que no hi ha més remey, s'ha de comprar *pito*. No vuy citar noms; pera escarmantar n'hi ha prou citant fets y si algú pren candela.....*crudimini*.

Se trata d'eleccions; un districte dels mes malejats de Catalunya y quatre senyors que volguent figurar, tenen la gran pensada de volguer anar a las eleccions pera derrotar lo caciquisme y no trobant candidat en altre camp, se declaren afins nostres y fan presentar un conegut catalaniste.

Ja tenen candidat y prescindint de consultar als catalanistes del districte y sense que 'n sapigués res l'única entitat adherida a l'«Unió» que hi ha se constitueixen en Junta central electoral, se rumien una carta y vinga enviarla al primer nom del primer poble que 'ls venia a mà. En dita carta presentaren, al candidat am caràcter regionaliste y com un catalaniste dels que demanaren ajuda els dignes que am los regionalistes no hi volle tracte ni pacte, un dels de la Junta central, que gaste paper timbrat en castellà, l'hi contestà una carta tan lleminera, que vuy que 'n tasten un bossinet. Diu: «En ella (se refereix a la primera carta que habien escrit y que ara vol aclarar) varem tenir que concretar y definir el caràcter ab que 's presentava candidat D. N. N. (fora noms hem dit). Lo cert, natural y lògich ere posar, ab caràcter catalaniste pero se trobarem ab lo grandíssim inconvenient de que 'n aquest país son ben pòques per desgracia les persones afiliades al catalanisme verdader (de modo que n'hi ha de dos classes) y que molts miren am certa prevenció als qu'es diuen catalanistes (lo que no m'ha privat may de dir-mho). Tenint ademés en compte qu'en aquestos cassos, val més buscar la simpatia de la generalitat de les persones, perquè 's trobe major nombre de vots, que agra-dar als pòchs y espantar a la major part (aparteu les

(1) Encara que fill de Mallorca, bé pot considerarse la terra mallorquina com a part integrant de la nostra nacionalitat.

criatures) varem determinar posar en les cartes, ab caracter regionalista —Que tal? ¿si pot sucra pá, veritat? donchs encara mes avall afegeix «Fixintse en la persona dels Sr. N. (com si 'l catalanisme 's pagués de noms) y no pensin am les patitesses que Vs. diuhen». No hi ha com els afins d' última hora per sapiguer prescindir de petiteses, encara que aquestes representin l' esprit del catalanisme.

No cal dir que 'ls catalanistes del districte no preñian part en aquesta campanya, per mes que no axis ho digués un diari de Barcelona que tenint la obligació de no volguer confusions y de vetllar per la puresa de nostres procediments feya la gran propaganda pel candidat, arribant fins a insultar al candidat republicà que tenia per contrincant.

Entre aquestes vingué un manifest del candidat, hont deya que 's presentava, perque l' hi habien dit, poch menos, de qu'ens habia de portar lo *manná* y qu'ens habia de fer felissos. *A la cuenta* fins ara ens habiam mamat lo dit. Jo no dupto de que 'ls quatre senyors que tenien interès en fer eleccions l' hi diguessin aixó y molt mes, pero un home que ja es vell dintre 'l nostre camp tenia l' obligació de volguer que les coses se l' hi diguessin tal com prescriuen nostres Assambleas y axis no 's feu pas.

A tot aixó alguns catalanistes, feren gestions per aclarir la situació y segons tinch entès n'hi hagué qu' es criguessen al mateix candidat pregantli que 's retirés, donchs aixís 's evitaria un ridicul. No hu lograrem y allavors, l'única Associació que ja hem dit que hi ha al districte, abdicant feblement de sas conviccions, y a copia de prechs y deixantse enlhuernar per paraules, consentí en proclamar al candidat, pero com quan no's va be tot 's esgarra, no feren tal com 's habia de fer donchs no cridaren als delegats de l' «Unió» que hi haigí al districte. Hi ha que advertir que la tal entitat, ja habie pres anteriorment acort respecte a eleccions, determinant tan sols, votar al candidat que després proclamaren, per considerarlo afi y res mes.

Los treballs electorals, confirmaren baix la direcció dels quatre senyors aludits, que ho feren tan malament com podien y n' hi haurá prou citant los fets de que, un dels seus representants amb un poble, els demanà diners (que no l' hi donaren) per fer la elecció y continuá mereixent tota la seva confiança, que tal serien ells! y de que 'ls interventors que tenien a un dels pobles eren les millors pessets del vehinat. Axis ens atraurem la gent honrada.

Vingueren les eleccions y amb elles la derrota prevista per tots los que tenen ulls y hi veuen, pero no contents los senyors de la Junta central y 'l mateix candidat d' haber falséjat l' esprit de nostra causa y d' haber sembrat mala llevar pe l' districte, surt, lo candidat, amb un manifest hont ens diu que l'hem enganyat y casi ens tracte de donetes y 's de de la Junta am reticencias mes ó menys ben intencionades, volgueren posar en dubte lo grau de catalanisme de persones que 'ls ne podrian donar lliçons, si 'n volguessin aprendre, que prou falta els fa y tot per no haberos volgut ajudar a destronar lo cacich actual, qu' ells los neofits estaban destinats per la providencia a treurens de sobre..., y a substituirlo per un altre.

Y aquí ens hem de defensar. Lo candidat crech que te rahó, penso que l'van enganyar, pero company no val a badar y a mes que no faltá qui va avisarvos. Vostre manifest es sencer y crech que retrata lo que penseu, pero l' heu errada. Vos han enganyat; pero qui? lo poble del districte? no us coneix; los catalanistes? ja sabeu que no foren ells qui vos demanaren y demanatvos altres pe's seus fins particulars no calia que acceptessiu lo sacrifici de voler esser diputat; y donchs? donchs que 'l vostre manifest no hi habie d' anar als electors del districte que no saben de que 'ls parlieu, habie de anar als quatre senyors que us aconsellaren que vinguessiu encoratjantvos am promesas falagueres, habie d' anar als vostres representants qu' escriuhen cartes com la que copio; lo poble no hi te cap culpa, no está assahonat lo terror, no s' hi ha predicat prou nostre idea; los catalanistes tampoch n' hi tenen, si noes lo disbarat que per consideració a vostra honrada historia catalaniste feu la entitat de que ja he parlat, al proclamarvos. De modo que al vostre manifest l' hi podem repetir alló de Horaci, *hic non erat his locus*.

Als afins de la Junta central electorera, els deu haber de constar que som catalanistes vells los que no 'ls hem ajudat, que nostres conviccions estant molt per sobre de sos egoismes, que 'l catalanisme te feyna mes

grossa que la de substituir cacichs, que nostra tasca es la de dignificar al poble, tasca en la que continuarem ara com avans y com sempre. Ja sabem que la mala herba que han sembrat serem sols a birbarla, pero las nostres conviccions son prou fortes per continuar treballant contra 'ls enemichs de fora y contra 'ls cuchs de terra de casa nostra que incapassos de capir la grandessa d' un moviment com lo catalaniste, creuen poguerlo fer servir d' escambell pera sas ambicions y mesquinesses. No 'ns sab greu que a nostres costelles hi fasen una rialleta d' imbécil perque no som proectichs, ja hi estem acostumbrats a n' aixó, pero pareu compte a rellicsar, perque si be, les cuestiones personals no 'ns agraden, si 'l be de nostra causa ho exlleiix entenem qu' es practich, citar noms, dies y hores, vuy dir que no us ho digueumes de catalanistes los que no 'n siquen, diguehuvos, practichs, panxa-contentes, regionalistes, pero no enllouteu nostre nom que volem pur, pesi a tots los adoradors de la riqueza material de Catalunya y a tots los ambiciosos que no sabent hont caure volen agafarse a nostra bandera.

Lo «Bon cop de fals» també serveix pels fills borts de nostra terra.

RAMON D' ALENTORN

ENGRUNAS

Segons hem llegit en la premsa de Paris, ara resulta que aquell famós *God save the king* que 'ls inglesos tenen per himne nacional, que en les solemnitats es coreja per la multitud a peu dret y ab gran respecte, y que servia de marxa bélica pera fer una guerra inhumana contra 'ls dignissimsboers, no es en son origen ni de nacionalitat inglesa ni de la religió oficial d' Inglaterra, sino que es una copia, millor dit, un plagí d' un motet de Lully compost expressament pera l' convent de monjes de Saint-Cyr (Fransa) en honor a un rey francés. Ja 'ns agradaria saber quin efecte haurá fet a sa graciosa majestat britànica aquest descobriment curiós, que ja es prou pera fer abaixar l' orgull a un poble poderós y dominador.

Aixó 'ns fa recordar aquell altre cant famós, l' insulsa marxa de Cadix, que en temps de la guerra dels tocinos volien convertirla 'ls patriotes en himne nacional d' Espanya. Y desseguida vingué la crítica; y 's trová que la tal merxa no era espanyola, sino una mala copia d' un vals de Strauss.

En cambi nostre cant *Los Segadors*, per la tristesa y gravetat de sa melodia podrà desagradar als aficionados a músiques baladreres de bombo y platerets, pero ningú posa en dubte que es genuinament catalá, brollat del fons de la massa popular, y que 's refereix a un dels fets mes gloriosos de nostra historia, per lo qual se fa digne del respecte y estimació de tots els catalans.

Exemple det prestigi que Espanya guanya cada dia al estranger.

Copiem de una revista de medicina publicada per una important casa francesa. *Sentim molt tenir que participar als senyors metges d' Espanya que 'ns és impossible enviarli nostres Las Aduanas espanyolas, no solamente fan pagar drets especiales sino que aplican una multa de CINCH VEGADAS EL VALOR DE DITS DRETS QUANT LAS MOSTRAS VAN PER CORREU.*

Encare hi haurá que li discuteixi la fama a n' aquesta ditxosa Espanya.

Si no que, veyen lo que son las cosas, jo 'aré vinga rumiar que redimoni se debian proposa els metges de tot lo mon al acordar celebrar a Madrid un Congrès Internacional de Medicina? Si no que vinguessin a estudiar casos ó a aplicar ciencia lo que 's de lo altre prou s' en debian anar ben dejuns, perque no crech que 'ls ensenyansin res de nou.

Barbaritats com lo de las Aduanas si que 'ls hen podría ensenyar moltes, pero de Medicina que volen que sapigan si el govern comensa per donar aquestas facilittats d' estudi a la classe médica no permetent, sense exorbitants pagos, l' entrada de mostrars que haurían de servir de material d' ensaig y proba.

Y encare hi ha qui creu en la regeneració d' Espanya y demana que prediquem autònomisme per aquellas terras!

Y encare hi ha candidat regionalista, com el de

Santa Coloma de Farnés, que després de un meeting crida: ¡Visca Espanya regenerada per Catalunya!

Aixó si que son brams d' ase; deixeu la tal com es la Espanya que no te cura: Y ademes que prou feyna tenim dintre de casa.

Aquets aspirants a diputat, mentres tenen esperansas de sortir, anuncian tota classe de *miracles*, fins el de salvar Espanya, que 's l' impossible metafisich mes gros que puguin imaginar-se.

Ab las cosas de la Marina, Espanya hi té la ma trencada pera esguerrallas.

May, absolutament may, ha pogut fer un bon paper demunt de l' aigua. Per la mar es per ahont ha tingut sempre *desgraciados reveses de la fortuna* (vulgo, pallissas), y pera convencersen no més cal qu' obrin las páginas de la seva historia y allí hi trobarán *descalabros y desastres* a cada pas.

Els motius de las desgracias d' avans era l' de que 'ls *elementos* feyan de las sevas, unas yegadas, y altres el de que la inferioritat en el número els ha fet *perecer con honra*. Pero avuy la cosa ya té un altre aspecte y la culpa es de la mateixa mar que fa l' mandra cuan se tracta de portar a coll y bé un barco de guerra espanyol.

Encare no surt un barco de port... ¡ay que tinch! ¡ay que tinch!... ha de tornarhi a córrer cuyta perque l' aigua no l' aguenta. Si s' arrisca a travessar un canal, encare que sigui petit com els de regar..., ¡puft!... un tubo a ca 'n Pistras. Y entre nafrats y vells hi ha un pet de barcos que semblan las últimas despallas d' una casa d' inválids.

Avuy mateix se proposan fer una escuadra nova de trínca y tothom hi tira cosás. Tot le que perteneix a la ganaderia de marua es passat, vell, caduch, pero aixó si molt lluhent y cobrant tothom, y a ningú li ve be aixó de fer una escuadra, perque 'ls mariners d' aigua salada son mes clars que la moneda d' or. Després que no té gracia fer barcos perque la mar els espatlli.

Ja tenia rahó en Guerrita cuan va dir alló: *Mardito sea Colón que inventó la mar*.

Aixó diu que va dirho en certa ocasió que va fer una petita travessia y va marejarse. Y ho va dir ab un tó el *inmortal Guerrita* que semblava que sortís, ple de santa indignació l' esprit d' Espanya, concentrat dintre la boca d' un torero.

Copiem del periódich catalanista de Palafrugell *Llibertat* el següent retall:

Los catalanistas de Gerona votant al Marqués de Camps, cumplan ab son deber, mes treballant pel triomf dels que l' acompanyavan en la candidatura, s' han jugat las conviccions y han fet un gros mal a la causa de Catalunya.

¿Com gosardn presentarse devant del poble, pera predicarli la guerra al centralisme? ¿Com volen que 'l poble en fassa cas, si ab sos actes desmenteixen sas paraulas?

Llibertat espera que la molt digne Junta Permanente de la «Unió Catalanista», pendrà cartas en la qüestió, y després de depurar bé 'ls fets, obrará en consecuencia.

Lo bon nom del catalanisme ho exigeix.

Podem xiular si l' ase no vol beure. Ja fa temps que 'ns esclamem de lo mateix nosaltres y tothom fa l' sort; estem en temps de conxorxa, vuy dirde concórdia, y s' han de seguir las corrents encare que 'ns portin al claugueró hont hi desembocan las ayguas brutas de la politica corrompuda y corruptora.

Els que tenen las varas a la ma han agafat la mania de durles en un sol feix ben apretat y ben lligat per por que no las hi trenquin de una a una y are 's troban ab que no las poden fer servir.

Sino que n' hi han de tant rabecas, que trencant els cordills que las lligan fugen del feix pera picar els dits dels que comprometen las nostras ideas, que aquesta es la feyna de las varas.

Teniu tota la rahó company *Llibertat* pero no vos val, y si a nosaltres ens heu de creure, no hi ha altre remey que escaparse d' entant entant del feix y llenya als que no llaurin dret. Si vos sentiu fort y valent no hi ha perill que hos trenquin.

Mil mercés per la feina que 'ns heu estalviat perque

ja en el número passat voliam parlarne d' aquest enred de Girona; ho hauríem fet en aquet pero hem preferit copiarho perquè ho vegin mes clar els cegos de conveniència.

Aquet es el camí que hem de seguir els bons catalanistes, predicar ab l' exemple fugint sempre d' aquets actes de política menuda y quant no altra cosa protestarne ben alt:

«La colonia cubana de esta capital celebró ayer con un espléndido banquete el aniversario de la independencia de su patria.»

En los brindis acentuase la nota de reconocimiento hacia su antigua patria española.

Cuan vaig llegir aquesta gazeilla en un dels mes incoñsultils rotatius va venirme á la memoria alló de:

Esto el moro Tarfe escribe con tanta cólera y rabia, que donde pone la pluma el delgado papel rasga.

Y el venirme á la memoria aquets versos, un hom se va estalviar de quedar de pedra picada.

Perque no potser qu' ho escrigui ab tranquililitat la mateixa pluma qu' escribia *antano alló de hijos espúreos, facciosos, bandidos, cobardes, y Viva España, en oposició al crit de Visca Cuba lliure.*

Ja m' veig al *tocino unido*, encarnantse ab els *reconocidos hacia su antigua patria española*, dihentlos: Minyons, esteu molt de broma y vos retirare l' amistat si... daixonsas.

Sort qu' els Estats Units no se n' enteraran.

Treguin la llibreta y prenguin nota de lo que segueix:

APROXIMACIONES.

Nuestro querido colega el Heraldo de Aragón habla en su fondo de las anunciadas aproximaciones al partido liberal de los señores López Domínguez y Canalejas, y reconociendo el gran bien que á los intereses políticos serios presta la unión de todas las FUERZAS AFINES, dueñese de las muchas exigencias con que los jefes de grupo entran en los grandes partidos.

Algo hay de verdad, y de lamentable por ello, en eso de las exigencias desmedidas de los jefes de grupos.

De lo qual se deduïheix que 'ls dos *significados de mócratas* ja s' han cansat de fer de l' ofici. Perque, suposo, que vostés estaran conformes en que ho eran de *demócratas* y també ho estaran en que ara han anat á menos, sobre tot l' *ex-joven ex-ministro* y actual propietari dels bens d' aquella duquesa ó marquesa, que no n' estich gaire enterat.

Mireu que n' ha fet malbé de cossos grans el dimoni de la *afinitat*. Y s' veu qu' es una malaltia que domina á tot arreu. Jo hi he pensat molt ab aixó y encare no hi veig clar.

Potser el desllogador el tenim ab alló de *las exigencias desmedidas de los jefes de grupo*.

Ja tenim sort nosaltres que no 'n tenim de *jefes*!

De la circular referent á ordre publich dirigida recientment pel Ministre del ramo als Governadors civils, retallém lo següent:

OLVIDE V. S. QUE HAYAN EXISTIDO ELECCIONES, y emprenda con alto espíritu de imparcial severidad la obra de regularización y saneamiento que en cada caso y lugar sea mas urgente.

Are si qu' un hom ja no sab quina terra trepitja, Ja ho han llegit, En Maura també resulta *aquí* nostre.

Aquell trosset, es tot un programa, y nosaltres el seguirem al peu de la lletra, vostés ja l' coneixen el nostre lema, palesament l' hem exposat, y decidits estem á cumplirlo.

Fa ja uns quants dias qu' están obertas las Corts del Estat espanyol y fins are sols s' ha tractat de la discusió de las actas que sembla que las classifiquen per ordre de *menor á mayor en limpias, levas y gravas*.

No s' han constituït encare, donchs, ni l' Congrés ni el Senat, de manera qu' haurém de tenir una mica de

paciencia avants de que l' *templo de las leyes* s' escriueixi esparverat pels discursos dels redemptors de totes menas qu' han tingut la fortuna de sortir Diputats ó Senadors. Es á dir que durant aquest istiu sols s' aprobaran els presupostos y algún projecte de llei mes ó menos *regenerador*.

Tot aixó no 'ns preocupa ni 'ns amohina gaire á nosaltres. Tan sols fém aquestes observacions pera avisar als *elements afins* qu' estigan tranquils per are perque, segons sembla, durant l' istiu que s' acosta no 's proclamará la República ni 'ns concediran l' Autonomia.

Quina llástima, després de tans sacrificis *morals y materials* que s' han fet en las passadas eleccions, que 's retardi l' jorn de la Victòria!

Rés. La *afinitat* haurá d' esperar alguns mesos avants de que aboleixin els *consums* y 's rebaixin las contribucions.

Paciencia masells d' ànima.

Vaig llegir dias enrrera, que l' diputat republicà per Barcelona, señor Anglés, havia expressat á un periodista de Madrid—sinó recordo mal—que li sabia greu no poguer parlar en catalá en el Congrés.

Molt bé, germá. Aquesta senzilla manifestació diu molt en favor vostra. Quant menos habeu demostrat que sou humá, y que posseïu una sinceritat de color que vos honra.

Jo també 'n soch partidari de la República pero avants que tot soch partidari de Catalunya.

No vos sembla que penso bé? Lo essencial es el fondo, la forma es secundari. Primer eduquem al poble esclau pero deslliurarlo, després ja l' buscarem ab ell el medi pera dirigirlo.

Ens entendriam aviat vos y jo: la bona fé ens apropa. Treballem ab honradés per l' Ideal, germá, encare que no l' gaudim nosaltres, qu' es sols aixó la vida.

Potser algún dia anirém junts, germá.

Noticia al vol:

A Barcelona s' estrená una obra dramática que porta per nom L' Héroe; nó se que rediandre deu haber passat que L' Héroe fou suspés y després d' exhibirse duas vegadas el perderem de vista.

Posteriorment ens han dit que L' Héroe ha traslladat son domicili y fora fácil que si aquí no trobés hospitalitat s' en aniria á Fransa sufrint sos personatges un sencill cambi.

L' alcalde podria ésser augmentat de categoria y passar á Governador de Provincia; el Jutge de Pau á Viscónsul d' una República americana anomenantse *Quico el xufiero*; el cabo de carabiners podria ésser substituït per un vista d' Aduanas retirat avuy crítich d' literati dientse Federico U.; y L' Héroe, el protagonista, augmentat de grau, passant, el que avuy es un sencill soldat, á Jefe d' alta graduació y elevat mando.

Fora un cambi que creyem seria del agrado de tot hom y sobre tot l' obra tindria mes actualitat.

No cal que prenguin aperitius ni amargants, la noticia s' empassa sola com una bresca, es un requisit que sempre bé de gust.

An el banquet de despedida donat per Eduard VII á las autoritats francesas, l' embaixador d' Espanya y el de Turquia entraren junts á la sala y tot l' ápat estiguéren de costat.

Quina conversa més seguida debían tenir; y quina compenetració d' idees y de sentiments. Veyeu, d' aixó 'n dich elements afins.

Ja m' els aliguro á tots dos discutint la jugada y esplanant cada hu las *heroicitats* dels seus respectius guberns, y com que la *temperada* l' afavoreix, ab seguritat que l' d' Espanya, debia deixar enrrera al de Turquia.

Com hu feu allá per imposar ordre?

Molt sencill; qui no creu s' el agafa y cap á terra.

Mes sencill hu fém nosaltres que 'ls afusellem sense agafarlos.

Oh, devegadas, també n' matem algún al mitj del carrer.

Nosaltres en las Universitats, que per aixó las tenim.

Be, no vinguen are á regatejarnos una fama que s' ha fet universal: Per barbaritats no hi ha país com

Turquia.

—Fugiu home fugiu, per anys que passin, may portareu á cap un fet de tant ressó com el que feu Espanya ab lo de Montjuich sis anys enrrera. Alló si que dona fama á un poble.

—Es que nosaltres els matem á centenars allá á Turquia.

—Nosaltres, á centenars de milers, els ferem morir á Cuba.

—Encare 'n fareu estar en dubte: á quant teniu els franchs?

—Deixeu de franchs ni de raves; pregunteuho y tot seguit ens hu dirán els companys d' apat. (Dirigintse als comensals) *Señores*:—¿No es veritat que Espanya es considerada am els vostres països com l' Estat de mes renom en aixó de...

El turch interrompento:—Aquet bon home vol regatejarnos la gloria; diguin Vostés si no es Turquia el poble mes atrassat de la terra.

Un pastetes:—Cavallers, no hi ha perque disputarse y mes quant com are se tracta d' elemens afins. Jo m' permetere contestar en nom de tots els presents dientlos que els dos tenen tota la rahó; treure fama á l' un per donarla á l' altre fora una injusticia que, no per aixó lograria, disminuir en un borrell el nom qu' entre nosaltres tenen adquirint.

Un aplauso en senyal de conformitat ressoná en la sala y abdós contrincants quedaren sumament satisfets de tan diplomática resposta.

Espanya y Turquia. Bona parella.

Advertim á la premsa catalanista que ha de guardarse de parlar del *sabre* y de tot lo que ab ell estigui relacionat. N' hi ha prou ab fer una petita alusió pera que un se trobi encausat sense saber com ni per que; aixís se despren de las denuncias últimament fetas á diferents companys de causa á instancias dels *bizarros militares*.

Si no que tinch por de trencar las *setrilleras* els presentaria una esqueixada de bacallá ab tomàquet, escarola, ensiam y altres herbetes... de Cuba, Puerto-Rico y Filipinas que 'ls asseguro farian un brenar de gust.

Quina amanida d' oli, vinagre, pebre, sal y mostassa! Pero rés, s' hauran de quedar ab las ganas.

En temps de pau no hi volgueu bromas, perque vos garantiso que fan desgracias.

Temo mil vegadas mes una corrent d' aire dintre d' una casa que no pas la tramontana á montanya. Me sembla que 'ns hem antès.

Donchs que l' avis serveixi y que la premsa catalanista estigui previnguda.

Feuhu corre perque no 'n trobin cap d' adormit.

En temps de pau no val á badar, que l' *ejército* vigila.

~~~~~

Moviment Nacionalista

ALGRAT els esforços constants y desesperats dels centralistas el desvetllament de les nacionalitats naturals te lloch en molts indrets.

Totas las rahons que aquells alegan pera la defensa de son odiós sistema no son altres que enlluhernar ab aquesta nova forma de tirania que se 'n diu grans estats. En el fons es lo mateix cessarisme de Lluís XIII y XIV, quins ajudats per sos llestos ministres Mazarino y Richelieu anaren abassegant els drets de la noblesa pera traspasarlos á un sol home, el rey.

Es lo mateix que l' actual Tzar de Russia fa ab els finlandesos. Lo que procura fer, encara que trobanthi ferma resistència, l' emperador alemany ab las nacions federadas del imperi, lo practicat per Inglaterra ab la desventurada Irlanda y últimament ab els pobles de l' Africa del Sur. Es lo que constantment fan ab la infelís, pero no morta Polonia, sos crudels opressors. Sino que en l' edat mitja preñan els drets no á las naturals nacionalitats sino als senyors dominadors d' aquestas. El

poble sempre estava tiranitzat, ja per sos senyors naturals ja per sos despòtas estrangers.

La revolució francesa transmeté aqut usdefruit tiranich, del monarca al odiós parlamentarisme, per la victòria dels jacobins sobre 'ls girondins, verídaders defensors aquets últims de la personalitat dels pobles com que casi la major part de sos mes il·lustres quefes eran fills de la civilisada y hermosa Provença.

Indubtablement aquet sigle ha d'esser l'assenyalat pera 'l deslliurament de tantes nacionalitats oprímides, habentse efectuat durant una llarga serie de sigles el curiós fenomen històric de passar el govern dels antichs senyors feudals als reys dels estats, d'aquestes al parlament y d'aquest últim a las colectivitats naturals e històriques, pero no a mans d'altres senyors sino dels pobles d'aqueixas colectivitats.

Els grans estat sens dupte tenen la brillantor dels antichs imperis asiàtics, ostentan sa pompa, enluheran als ignocens, mes sa abràssada es fatal, son domini es aclaparador y maíen lentament la vida dels pobles que n forman part.

No mes s'ha de dirigir una mirada a la situació actual d'Europa pera formarnos completament càrrech d'aquesta afirmació.

En aquestes planas han pogut veure moltes vegades nostres lectors la revifalla de las nacions que no's resignan a morir absorvidas pel centre. Es una desesperada lluyta per la vida que ha d'acabar indefectiblement ab lo rompiment dels obstacles que s'oposan al lliure desarrollo y progrés dels pobles oprímits.

ISLAS FILIPINAS

El general Miles ha presentat un informe al Govern dels Estats Units sobre la situació de las Islas Filipinas.

En ell se fan durs carrecs a alguns quefes y oficials del exercit yankee per la vergonyosa conducta que observan ab els naturals del arxipelach.

Afirma 'l general Miles que recorrent la provincia de Betangas ha observat que 'l pais estava devastat y que 'ls seus habitants tenian 'l aspecte ombrivol y abatut.

Al detenirse a Lipa, se hi va acostar un grupo d'indigenas queixants del tracte inhuma que se 'ls donaba y li contaren que quinze d'ells habian sigut sotmesos al torment de l'aygua.

El vell, encara aclaparat a causa del barbre suplici, va esser cremat viu a casa seva després de ser arrossegat fins ella tancantse perquè no's pogués escapar. S'habia concentrat als habitants del camp a la ciutat y 600 d'ells habian patit tota classe de mals tractes, murintse 120 dels mateixos.

Un metje estava disposat a declarar que la majoria d'ells varen morir d'asfixia.

Afegeix el general Miles que altres informes que li mereixen enter credit, confirman la versió dels naturals del pais y la salvatjada de cremar viu al vell.

Altres atrocitats senyala, comesas unas per los oficials y altres per los soldats, que imitant la conducta d'aquells han comés abominables excessos.

Hi ha agut fusellaments en massa; s'ha despulat dels seus bens a molts naturals que tenian fama de rics y s'ha obligat a altres a pagar crescuts rescats.

El general acaba 'l seu informe dihent que no es aquesta la civilisació que deu ensenyarse als filipins, y que urgeix castigar semblants infamias pera que no tornin a cometre's.

TXECH

Los estudiants slaus de Praga (Bohemia) han tingut una reunió en la que han votat una resolució invitant a tots los slaus, sens distinció de partit, per protestar contra la situació intolerable feta als croatas a Croacia.

Pel diumenge dia 25 estaban anunciats gran meetings de protesta a Laybach y Zara.

MACEDONIA

L'esperit d'aquesta yella nacionalitat que no ha pas pogut destruir la llarga dominació turca se mani-

festa mes potent cada dia.

L'estat de siti, lo mes estremitat rigorisme militar, els continuats emprisonaments y la persecució mes crudels bulgars qui ajudan a sos germans macedonics, lluny d'apagabar els anims els mantenen en continuu estat de violència.

A l'important ciutat de Salónica el comerç está paralitzat y com en un país que ab tot y sos abundants riquesas naturals, degut al barbre despotisme dels turcs está lluny de ser un estat florent, la miseria aménassa contribuir a fer mes crítica la situació ocasionada per los sagnants successos que temps ha hi ocorren.

Els combats sovintejan a la frontera y més de 250 mil soldats turcs ocupan las principals poblacions de Macedonia, sense contar els reforços que surten continuament del Assia Menor.

May la situació s'habia presentat ab caracters tant graves y son ben culpables las potencias que permeten que 'ls soldats del Sultà converteixin aquell pertorbat país en una nova Armenia.

Mes si 'ls Gabinetes europeus permaneixen inactius nombrosas reunions de caracters particulars procuran ajudar l'acció dels nacionalistas macedonians.

Ultimament al teatre Adria de Roma s'ha organitzat un gran mitin de simpatia a favor dels armenis y macedonis en que hi han pres part significadas personalitats.

NOVAS

Després de llarga y crudel malaltia que ha anat minant de mica en mica la seva existencia, ha mort a Lleyda en Frederich Renyé y Viladot, catalanista ferm y convençut, e incansable propagador de nostres honrats idenis. Acompanyem en son just dolor a la familia del finat y d'una manera especial als catalanistas lleydetans.

—La Escola Jordiana.—Orfeo Canigó a fi d'atendre millor a las necessitats inherents a la mateixa, que han crescut a mida que ha aixamplat 'l horitzó de sos ideals, te establerta avuy sa residencia al carrer de Copons, número 7, principal, ahont hi han instaladas classes gratuïtas de solfeig, vocalisació y teoria de la música pera senyoretas, noys y homes, estant encarregats d'eixas classes y de la direcció del Orfeo los distinguits mestres en Domingo Mas y Serracant y en Joan Llongueras, ab la cooperació dels intel·ligents professors de solfeig N. Aurea Puig y en Rafel Sechol. Aixó solament creyem es suficient garantia de lo molt que pot fer aqueixa benemerita entitat si no li manca 'l apoyo dels que s'hiuen propagadors del Art.

—En los dias 17, 21 y 24 han tingut lloch en lo Palau de Bellas Arts los Festivals Artístichs Literaris organitzats ab motiu de recullir fondos pera la restauració del Monastir de St. Cugat. La execució y presentació fou brillantissima, omplint la concurrència 'l ampli Saló, a vessar. Creyem que aqueixos actes hauran donat bons resultats pel fi a que's destinan, mes quant casi tots els exeptants (Orfeo Catalá, Banda Municipal, Teatre Intim etc.) han treballat gratuitamente.

—Lo dia 20, tingué lloch un ápat organitzat per la Colonia Cubana d'aqueixa ciutat, a fi de commemorar lo primer aniversari de la Independéncia de la Nació Cubana, que revestí gran solemnitat, pronunciantse entusiastas brinds que foren rebuts ab xardorosos aplaudiments.

—Degut a la iniciativa del Director del Col·legi de San Jordi Sr. Flos y Calcat, s'ha constituït una Agrupació ab lo nom de Eshart Cantayre Novell Planter, composta dels noys mes aplicats en lo cant, que te per objecte escampas arreu, per medi dels infants, las cançons de nostra terra, y las estrangeras que per son mérit s'ho mereixen.

—Lo dia 15, la Cooperativa Obrera Catalana, la mes important sens dubte d'aqueixa ciutat, inaugura la segona botiga de venda situada al carrer de la Lluna, núm. 21, sent obsequiada la nombrosa concurrència qui hi assistí ab un exquisit lunch. No hi ha que dir que 'l felicitat de tot cor a la Cooperativa Obrera Catalana, y desitjem quo no siga aqueixa la última botiga que estableixi.

—Ha pres possessió del càrrech de Director de La Renaixensa nostre benivolunt company En Joaquin Botet y Sisó.

—Lo dia 21, se celebra la inauguració de la novella Asso-

ciació *Apluch Catalanista* constituïda per las entitats *Lo Somelent, Los Montanyenchs, Lo Renaixement, Los Pregoners y Els Feyners*, en quina hi prengueren part los senyors Serrat, President del *Apluch*, Monegal, Mari y Juliá y Pujolá y Vallés, clohentse la festa ab un parlament del Sr. Roca, president de la *Unió Catalanista*. Tots abogaren per la concòrdia dels elements afins y de la política d'atracció entre tots els autonomistas, sent aplaudits per la concurrència que omplenaba 'l local.

—Demà, dia 1 de Juny, tindrà lloch en l'històric Monastir del Poblet la solemne entrega de la Bandera que las donas de Catalunya ofereixen a la *Unió Catalanista*, a quin acte hi han sigut invitats, ademés de los periódichs y entitats adheridas, la «Lliga Regionalista», «Centre Excursionista», etcétera. Aqueixa festa coincidirà ab la anada a Poblet del «Orfeo Catalá».

L'eminet poeta y notable escriptor En Joan Maragall ha escrit un valent e inspirat himne dedicat a la Bandera de la «Unió Catalanista», ab música del mestre En Lluís Millet. Probablement se cantarà en l'acte de la entrega.

—S'ha constituït en aqueixa ciutat una nova entitat catalanista ab lo nom de «L'Eura», que tindrà per primordial objecte la difusió de la ensenyansa catalana. No hi ha que dir que li desitjem una llarga y próspera vida.

Lo nostre benivolunt company y amic En Jacint Rigola Royo, Administrador de LA DEVANtera, ha sofert la dolorosa perdua del seu avi, Llorens Royo, en quin just dolor l'acompanyem de tot cor.

SECCIÓ OFICIAL

BACH DE RODA

AGRUPACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS

Lo C. D. d'aqueixa entitat ha acordat depositar enguany sobre la tomba de Mossén Cinto Verdàguer, ab motiu de complir-se dins lo mes de Juny lo primer aniversari de sa mort, una corona de flors naturals, a quin objecte s'admeten donatius tots los dias en lo local de la Agrupació (Escolers Blancs, 8, Pral).

Barcelona 25 de Maig 1903.—P. A. del C. D.—Lo Secretari, Joseph M. de Suere.

OBRES DE VENDA A N' AQUESTA ADMINISTRACIÓ

	Pesetas
Compendi de Doctrina Catalanista.	0'15
Bases de Manresa.	0'10
Crítica de Procediments (Conferencia per En Joseph Mallofré)	0'25
Lo Catalá ses idioma ó dialecte? (per Joseph Aladern)	1
Francisco Pi y Margall (per F. Pujolá y Vallés)	0'50
Fets de la Marina de Guerra Catalana (per F. Rodón y Oller)	0'50
Cançons Populars Catalanas (fullas ab tonada, lletra y notes follo-riques)	una 0'10
Un tomo encuadernat amb 33 cançons y un prólech	4
Lliçons familiar de Gramática Catalana (per Antoni d'Allander)	2
Geografia de Catalunya (per F. Flos y Calcat)	en cartró 1'50
Luxosament encuadernat en tela	2
Boira y Sol (Idili poemátich per A. Bori y Fontestà)	1
Novel·las de «La Renaixensa» (Volum I)	2

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona.

LA DEVANtera circularà, igual que anteriorment *La Nació Catalana*, per medi de propagadors, que son els qui prenen un nombre determinat d'exemplars, pagantlos als següents preus:

Una acció de 100 exemplars, Ptas.	3'50	Per cada número, compresos gastos de correu per Catalunya
Mitja acció de 50 »	1'80	
Un quart d'acció de 25 »	1	
Un vuyt d'acció de 12 »	0'50	
Un dotzau d'acció de 8 »	0'35	

Barcelona: els mateixos preus, repartintse a domicili.—Aforas de Barcelona: 5 céntims de més per cada envió d'un 6 més exemplars.—Estranger: preus dobles.—S'envia un sol exemplar al qui fassi un donatiu anyal de qualsevol import.—Pagaments a la bestreta: S'admeten sagells de correu y documents de fácil cobransa.—Es lliure la reproducció dels treballs.—No's tornan els originals.